

Praten met leerlingen over diversiteit

1 Doelstellingen

Deze oefening werd ontwikkeld om als schoolteam inzicht te krijgen in de ervaringen, meningen, percepties en attitudes van leerlingen over verschillende aspecten van diversiteit. Deze oefening werd dus in de eerste plaats ontwikkeld om je meer inzicht te geven om te kunnen werken aan kwaliteitsontwikkeling.

Deze oefening werkt enkel in een veilige omgeving. Je kan het niet gebruiken om leerlingen te evalueren.

Met deze vignette oefening werk je ook aan verschillende zill-doelen met je leerlingen, waaronder....

- ... kunnen op een respectvolle manier met elkaar communiceren. (SEgb2)
- ... Kunnen samenwerken om een doel te bereiken. (SErv3)
- ... Kunnen gevoelens van anderen erkennen (SEgb1)
- ... Houden rekening met de gevoelens van anderen (SEiv3)
- ... Kunnen alternatieven overwegen en een bewuste keuze maken (IVzv1)
- ... Kunnen zich inleven in de situatie, opvattingen en gevoelens van anderen (SEiv1).

2 Doelgroep

Deze oefening is geschikt voor leerlingen vanaf 10 jaar.

Opgelet! Het is belangrijk dat er reeds een veilig klasklimaat is voor je met deze oefening start. Bij peestsituaties kan het gebruik van deze oefening mogelijk tot meer conflict leiden.

3 Voorbereiding

3.1 Een goede gespreksbegeleider

Bekijk de inleidende video (zie website) over gespreksvoering bij kinderen voordat je van start gaat. Denk goed na wie het gesprek zal begeleiden. Afhankelijk van het thema en de doelgroep kan het een klasleraar zijn, maar het kan ook iemand zijn die de leerlingen nog niet kennen. Voor gevoelige onderwerpen kan het ook een andere leraar of ondersteuner zijn die het klasgesprek zal begeleiden. We raden af dat de schoolleiding het gesprek voelt omdat de leerlingen dit als minder veilig kunnen ervaren.

3.2 Indeling in kleine groepen

Deze oefening kan je niet doen met de hele klas. Het is geen klasgesprek. Voor deze oefening werk je met een kleine groep met max. 6 leerlingen. Het is aan te raden op jongens en meisjes apart te bevragen. Voor de andere leerlingen dien je op dat moment een aparte activiteit te voorzien.

3.3 Nodige materialen

- In A4 afgedrukte vignettes (zie onder)
- Zwarte dikke stift en papier om te noteren.

3.4 Vignettes selecteren

We ontwikkelden tien vignettes. Het is niet haalbaar om alle vignettes te gebruiken. Overloop de vignettes op voorhand en selecteer twee à drie vignettes die het besluiten bij waarover je het met leerlingen wil hebben. Bedenk ook al welke bijvragen je zou kunnen stellen. Een voorbeeld van specifieke bijvragen kan je ook vinden in de fiche 'praten met leerlingen over autonomie'.

Overzicht van de vignettes:

Vignette 1	talige diversiteit	Gaspar praat Hongaars op de speelplaats
Vignette 2	talige diversiteit	Maya en Noah in de wiskundeles
Vignette 3	diversiteit in gedrag	Leroy kijkt niet in de ogen
Vignette 4	genderdiversiteit	Mia en de begroeting van de juf.
Vignette 5	etnische diversiteit	wereldoorlog I
Vignette 6	armoede	Vincent en zijn turnkledij
Vignette 7	genderdiversiteit	Adam voelt zich geen man of vrouw
Vignette 8	levensbeschouwelijke diversiteit	Ilyas en Kerstmis
Vignette 9	armoede	Emma en het ijskraam
Vignette 10	gezinsdiversiteit	Lia heeft twee mama's

4 Introductie start gesprek

Indien de leerlingen je niet goed kennen stel je je zelf even voor. Vermeld in je introductie zeker het volgende:

- Doel en reden van het gesprek.
- Er zijn geen juiste of foute antwoorden. JE eigen mening is belangrijk.
- Ik vertel niet aan andere leraren of ouders wat jij gezegd hebt.
- Wat gebeurt er met wat de leerlingen zeggen?

Hieronder kan je een voorbeeld vinden van een introductie:

Hallo allemaal!

Herkennen jullie mij?

Je hebt me waarschijnlijk al op school gezien. Mijn naam is XXX en ik ben [functie]. Wat ik eigenlijk vandaag wil doen, is jullie vragen wat je zelf over allerlei dingen in je leven en hier op school vindt. Ik vraag dat liever aan jullie zelf dan aan jullie leerkrachten of ouders want kinderen weten volgens mij het beste zelf wat ze vinden van iets.

We willen het graag hebben met jullie over verschillen en gelijkenissen tussen mensen. Daarom zijn wij vandaag hier, om eens te horen wat jullie daarvan vinden en hoe jullie daarmee omgaan. Door met veel kinderen te praten, leren we hoe het zit. Misschien is het voor jullie ook wel leuk om over te vertellen als jullie weten dat jullie daar andere kinderen in de toekomst mee kunnen helpen. Eigenlijk zijn jullie vandaag onze nieuwe junior onderzoekers!

Ik weet hier eigenlijk niet zo veel over. Daarom dat ik vandaag bij jullie ben. Zodat jullie mij er iets over kunnen vertellen, als jullie dat willen tenminste.

Wat ik vandaag dus graag van jullie wil horen, is jullie mening. Alles wat je zegt is oké. Er zijn dus geen foute of goede antwoorden he! Als het maar is zoals jij het vindt. Als je ergens geen mening over hebt, is dat niet erg. Dan hoeft je er ook geen te verzinnen ofzo. Dan zeg je gewoon maar dat je daar niets over te vertellen hebt. Of als je iets niet wil vertellen, dan hoeft je dat natuurlijk niet te doen. Zou je er dan wel voor kunnen zorgen dat ik dat weet? Dan zeg je maar gewoon dat je daar liever niet over wil praten.

Ik ga dat niet doorvertellen aan je andere juf of meesters of jullie ouders of broers/zussen of iemand anders. Dat is geheim. Ik heb een 'geen namen'-regel. Nergens komt dus jullie eigen naam op. Ook als jullie namen van andere personen bv je beste vriend of een leraar ofzo gebruiken, zullen wij andere namen in de plaats geven zodat alles geheim blijft en niemand weet over wie het exact gaat.

Voor dat we kunnen starten, moet ik nog snel even de regels uitleggen die gelden tijdens de momenten dat we samen zijn hier. Je kan die regels hier vinden op het groot bord (zie Bijlage I: Luisterafspraken). Belangrijk is:

- *Dat we niet door elkaar praten. Iedereen laat elkaar eerst uitspreken en mag dan reageren.*
- *Als je aan iets denkt en je moet nog even wachten voor je aan de beurt bent, mag je dat altijd opschrijven op de kladpapieren die jullie hier zien. Je mag daar eender wat opschrijven waar je aan denkt, tijdens het gesprek. Dan kunnen jullie op het einde misschien nog dingen toevoegen die volgens jou nog verteld moeten worden.*

Ok, ik heb al lang genoeg gepraat nu. Want het gaat eigenlijk allemaal om jullie vandaag! Misschien kunnen jullie even zeggen wie je bent en wat je het liefst van allemaal doet.

5 De vignetten gebruiken

Een goed en rijk groeps gesprek vraagt tijd om rijke informatie te krijgen. Het is beter het aantal vignetten te beperken en dieper in te gaan op een situatie dan vele vignetten kort te bespreken. Overloop de vignetten op voorhand en bedenk welke bijvragen je kan stellen. Een voorbeeld van stimulerende open vragen:

6 Je rol als gespreksbegeleider

6.1 Inleefvragen

Inleefvragen zijn vragen die leerlingen uitnodigen om te reflecteren over een situatie. De eerste paar vragen kan je stellen over het personage of het fictief scenario. We weten dat leerlingen zelf hun eigen attitudes en opinies projecteren in hun antwoorden over het personage. Na verloop van tijd zal je merken dat ze in de ik-vorm beginnen spreken.

- Hoe zou de jongen of het meisje op het prentje zich voelen?
- Waarom zou die zich zo voelen?
- Hoe zou jij reageren?
- Wat zou jouw advies zijn aan de school of de leraar?

6.2 Doorvragen

Leerlingen zijn vaak dit type stimulerende open vragen niet gewend. Ze geven in eerste instantie eerder korte en oppervlakkige antwoorden. Train jezelf dan ook in de kunst van het doorvragen via open vragen. Vermijd daarbij de waarom vraag, deze vragen komen bedreigend over voor kinderen. Voorbeelden van vragen die je wel kan stellen:

- Kan je daar een voorbeeld van geven?
- Hoe ziet dat er uit?
- Kan je er nog wat meer over vertellen?
- Hoe weet jij dat?
- Papegaaien: het laatste deel van de zin van een leerling opnieuw herhalen.
- Even wachten en stilte laten in het gesprek.

6.3 Regisseervragen

Je krijgt in een groeps gesprek de meeste informatie wanneer leerlingen op elkaar reageren. Daardoor krijg je verschillende soorten van invalshoeken en wat de verschillende meningen en opinie van leerlingen zijn. Stel dan ook jezelf op als begeleider van het gesprek en niet als gespreksleider, dat kan je doen door gebruik te maken van regisseervragen.

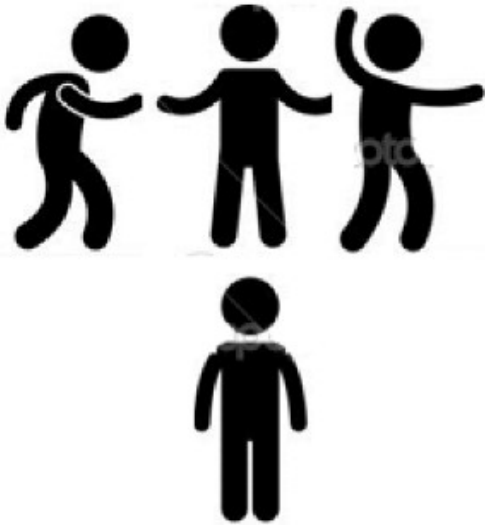
- "Dit is de mening van X. Is iedereen hiermee akkoord?"
- "Wat vind jij hiervan?"
- "Ik zie je knikken,..."
- "wie wil hier nog iets aan toevoegen"?

7 Noteren en afronding

Wanneer je geen nieuwe informatie krijgt start je de afronding. Je vat samen wat er gezegd werd en laat leerlingen aanvullen en toevoegen. Je schrijft dit op een blad zodat het zichtbaar is voor leerlingen.

Vignette 1

Gaspar is Hongaars. Hij zit in de klas met twee andere Hongaarse jongens.

Op de speelplaats zijn Gaspar en zijn Hongaarse vrienden in het Hongaars een spel aan het spelen.

Een andere jongen van hun klas, Toby, komt bij het groepje staan.

Vignette 2

Maya spreekt Roemeens. Ze zit naast Noah, hij spreekt ook Roemeens.

Tijdens de les vraagt Maya aan Noah om uit te leggen wat de juf net over de wiskunde-opdracht heeft verteld.

De juf hoort Maya Roemeens spreken en zegt tegen Maya dat ze Nederlands moet praten op school.

Vignette 3

Op basisschool De Driehoek leren de leerlingen om elkaar 's morgens beleefd te begroeten. Juf Ilse ziet dat Leroy weer eens de klas binnenstapt zonder hallo tegen haar te zeggen. Ze gaat naar Leroy en vraagt waarom hij dat telkens weer vergeet.

Leroy kijkt haar niet in de ogen en antwoordt dat hij het niet weet. Juf Ilse zegt streng tegen Leroy dat het onbeleefd is om niet in de ogen te kijken.

Leroy denkt: "Ik kan de juf nu toch zeker niet vertellen dat ik dat heel moeilijk vind?"

Vignette 4

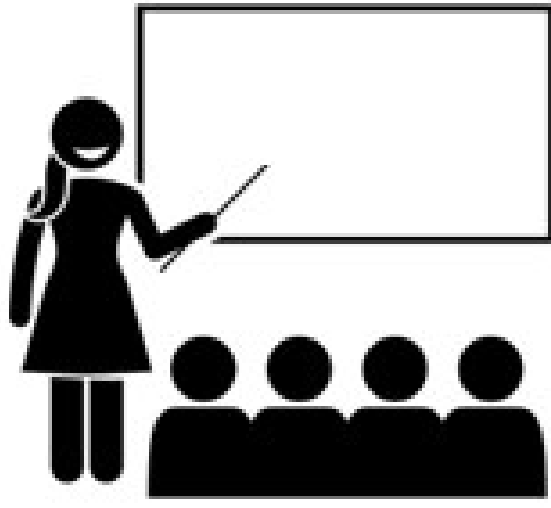

Juf Ilse begint elke schooldag met haar leerlingen te begroeten. Heel luid zegt ze dan: Jongens, wat leuk dat jullie er weer zijn deze ochtend! Hebben jullie er zin in?

Mia vraagt zich altijd af: begroet juf Ilse nu enkel de jongens of hoor ik er ook bij?

Vignette 5

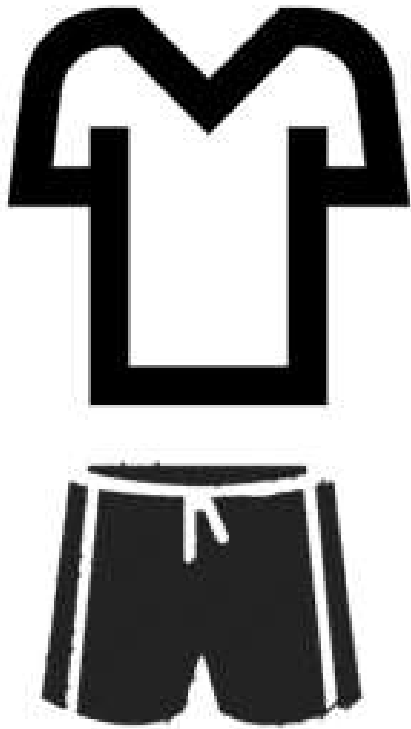

Juf Katrien geeft les over Wereldoorlog I.

Ze vertelt de leerlingen over de soldaten in de loopgraven aan de Belgische kust.

Noor herinnert zich dat haar papa vertelde over hoe Algerijnse soldaten ook mee hebben gevochten. Ze vraagt zich af of ze dit aan de juf moet vertellen.

Vignette 6

Het schooljaar is opnieuw begonnen.

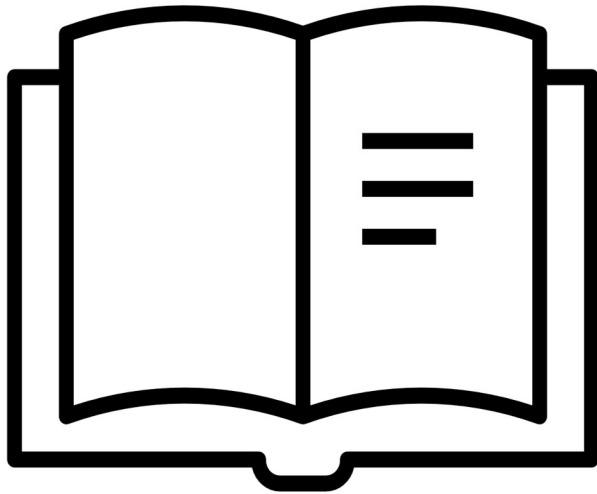
Basisschool Het Kompas heeft nieuwe turnkleding laten maken met het nieuwe logo van de school.

Vincent loopt tijdens de turnles nog altijd in zijn oude turnkledij.

Meester Marcel wordt boos. Het is al de derde turnles dat Vincent zijn oude kledij draagt.

Vignette 7

Tijdens de les bespreken de leerlingen van meester Frederik hoe Facebook een nieuw soort van vriendenboekje is.

Ze leren dat je in een vriendenboekje je naam, je favoriete hobby's en films, je beste vrienden en je familie noteert, net zoals je dat bij Facebook kan doen.

Maar dan gaat het over welk geslacht dat je kan aanduiden. Meester Frederik legt uit dat je kan kiezen tussen man en vrouw maar dat sommige mensen kiezen voor "aangepast" omdat ze zich niet volledig man of vrouw voelen. Sommige leerlingen lachen en zeggen: dat kàn toch niet?

Adam hoort alles en denkt stiekem: jawel, dat kan wel. Ik voel me ook zo.

Vignette 8

Juf Els legt de leerlingen uit hoe de school dit jaar Kerstmis zal vieren.

Ilyas vraagt aan juf Els of ze dit jaar misschien ook het Suikerfeest zullen vieren op school.

Juf Els zegt dat dit niet op de planning staat maar dat ze het aan de directeur zal vragen.

Vignette 9

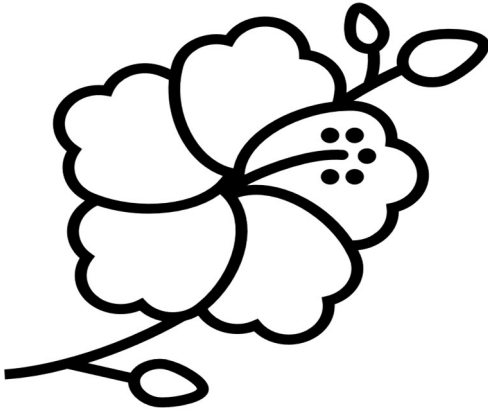

Het is bijna schoolfeest op basisschool 't Vliegertje.

Meester Johan zegt dat er geld ingezameld wordt om dit jaar een ijskraam te laten komen.

Emma wordt heel zenuwachtig. Haar ouders hebben geen centjes op overschot om aan de school te geven.

Vignette 10

Het is die tijd van het jaar weer. Lia kijkt er altijd tegenop. De dag waarop er op school een cadeautje wordt gemaakt voor Vaderdag.

Lia vindt dat vervelend want Lia heeft geen papa. Wel twee heel lieve mama's.

De juf weet dat wel dus Lia mag dan een cadeautje voor haar opa Jean maken.

